

ROLUL MOTIVAȚIEI ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL

Sofia ZAIM, *profesor de informatică, grad didactic superior,*
Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, mun. Chișinău

Abstract. *The learning results represent the student's performances, so students are motivated to achieve great results due to different motivations. It is known the fact that a motivated student can have brilliant results than an unmotivated one, which emphasize that performance is determined by motives.*

The educational staff that pays attention to the student's motives of learning while teaching them, by adopting an individualized style of teaching for each student, can create a value and can increase the efficiency in educational process. The professor who understands the pupils and their psychology brings value and fame for the institution on the one side and on the other side remains appreciated and loved by his students and their parents.

*„Nu contează cât de încet mergi,
Atâta vreme cât nu te oprești.”
Confucius (Kong Fi Zi)*

Pe măsură ce societatea avansează din punct de vedere tehnologic, este nevoie ca școlile să înțeleagă și să anticipeze schimbările produse în domeniul tehnologiei și impactul acesteia asupra modului de învățare al elevilor.

De la școlile elementare și până la campusurile universitare, calculatoarele au fost incorporate în programele educaționale, oferindu-le elevilor o mai mare libertate, flexibilitate și individualitate în clasă. Pe lângă acestea, calculatoarele oferă șansa unei explorări independente, a unei pregătiri profesionale și a unei învățări în colaborare.

„Dacă noile tehnologii sunt implementate pentru a-i ajuta pe elevi să dobândească o mai mare responsabilitate în învățare, o mai mare încredere în sine și independentă, acestea devin compatibile cu practicile acceptate în problemele care țin de contextul educațional” afirma Arthur Chickering.

Avantajele utilizării calculatorului în procesul de instruire:

- Stimularea capacității de învățare inovatoare, adaptabilă la condiții de schimbare rapidă;
- Creșterea randamentului însușirii coerente a cunoștințelor prin aprecierea imediată a răspunsurilor elevilor;
- Întărirea motivației elevilor în procesul de învățare;
- Stimularea gândirii logice și a imaginației;
- Formarea deprinderilor practice utile;

- Asigurarea unui feed-back permanent, profesorul având posibilitatea de a reproiecta activitatea în funcție de secvența anterioară;
- Facilități de prelucrare rapidă a datelor, de efectuare a calculelor, de afișare a rezultatelor, realizare de grafice, de tabele;
- Asigurarea pregătirii pentru o societate bazată pe conceptul de educație permanentă.

Potrivit teoriei „așteptare–valoare” a motivației, motivația unui elev este dată de formula următoare:

$$\boxed{\text{MOTIVAȚIA}} = \boxed{\begin{array}{c} \text{AȘTEPTĂRI} \\ \text{Măsura în care elevul} \\ \text{se așteaptă să aibă} \\ \text{succes în învățate} \end{array}} * \boxed{\begin{array}{c} \text{VALOARE} \\ \text{Valoarea învățării} \\ \text{pentru elev} \end{array}}$$

Motivația de a învăța este segmentul primordial al succesului școlar. Sursele motivației sunt multiple și complexe.

Forțele externe, de orice natură, de asemenea pot influența comportamentul, acesta este ghidat și susținut de forțele interne ale individului. De regulă, oamenii lucrează mai productiv și mai intensiv atunci când sunt motivați.

„O motivație corectă este mai puternică decât forța.”
(James A. Garfield)

Componentele interne ale motivației de a învăța

- Curiozitatea în planul învățării, pentru a descrie dimensiunile cu cea mai mare influență asupra reușitei școlare se operează cu astfel de termeni ca „recompensă” și „pedeapsă”.
- Autoeficiența, termenul de „autoeficiență” ar putea fi explicat prin *puterea de a gândi pozitiv*, ceea ce psihologii descriu prin „*încrederea în propriile forțe*” și „*prezența convingerii de reușită*”.
- Autoeficiența are patru surse de bază: realizarea performanțelor, experiența indirectă, persuasiunea verbală, starea psihologică.
- Atitudinile pentru profesor este foarte important să cunoască care este atitudinea elevilor săi, cu referire, în special, la conținutul disciplinei.
- Necesitățile, scopul final al educației ar consta în structurarea activităților astfel încât realizarea acestora să conducă la satisfacerea necesităților de la nivelurile superioare.
- Competența, ființele umane simt plăcere colosală atunci când fac ceva foarte bine. Doar succesul nu este suficient pentru unii elevi. Profesorul trebuie să ofere elevilor care au carență a sentimentului de autoeficiență nu doar situații în care aceștia ar obține succes, ci să le creeze oportunități de a-și asuma sarcini.

Suportul colegilor, părinților și profesorilor, respectul și încurajarea acestora sunt foarte importante pentru elevi, în special, în încercarea lor de a dobândi anumite competențe.

Motivația este concepută ca o secvență de evenimente, care constă din atenție, relevanță, încredere, satisfacție.

De exemplu, la început profesorul captează *Atenția* elevilor, apoi oferă *Relevanță* celor predate în corespundere cu scopurile personale ale elevilor și necesitățile acestora. Atunci când procesul instructiv-educativ se desfășoară eficient, elevul capătă *Încredere în sine și în profesor*. În urma cunoștințelor recent asimilate elevul obține *Satisfacția*, care asigură continuitatea procesului de învățare.

Uneori satisfacția elevilor este intensificată de comparația pe care o fac elevii a reușitelor proprii cu cele ale colegilor („*A făcut ca mine sau mai bine de cât mine?*”). Atunci când remarcă o atare situație, profesorul trebuie să menționeze faptul că rezultatele învățării sunt individuale și trebuie să corespundă așteptărilor personale.

Aplicații ale modelului:

Obținerea și susținerea atenției	Captați atenția elevilor utilizând abordări neobișnuite sau neașteptate de elevi. Stimulați permanent curiozitatea elevilor folosind probleme care invocă mister. Mențineți atenția elevilor variind structura prezentărilor.
Creșterea relevanței	Dezvoltați convingerea elevilor asupra modalității în care subiectul predat concordă cu scopurile personale ale elevilor. Oferiți elevilor oportunitatea de a-și valorifica experiențele anterioare. Accentuați familiaritatea subiectului prin relaționarea acestuia cu experiențele anterioare ale elevilor.
Consolidarea încrederii în sine	Creați așteptări pozitive, elaborați scopuri educaționale. Permiteți-le elevilor să se autocontroleze.
Generarea satisfacției	Creați consecințe firești, oferind elevilor posibilitatea de a utiliza competențele recent dobândite. În absența consecințelor firești, utilizați remunerări pozitive simbolice. Asigurați echitatea prin menținerea unor standarde consistente și corespunderea rezultatelor cu expectanțele elevilor.

Motivația este o problemă individuală, dar ea este și produsul unor contexte de învățare.

Elevii învață mai bine atunci când învățarea este „acompaniată” de emoțiile plăcute. Utilizați umorul, atunci când e cazul, dar nu exagerați.

Utilizarea unor metode de lucru stimulative în activitatea pedagogică. În clasă se impune atragerea elevilor prin:

- folosirea *metodelor pedagogice active* (lucrul pe grupe, activitate individuală și diferențiată, descoperirea dirijată, responsabilizarea elevilor);
- folosirea *unor materiale didactice atractive* care pot stârni curiozitatea și interesul;
- transformarea *expunerilor* didactice în activități motivante *prin problematizarea* acestora și prin oferirea de exemple concrete.

Un profesor bun/eficient este un profesor ce aduce faimă unei școli, o persoană de care elevii și părinții își amintesc cu dragoste, și care va rămâne adânc întipărită în memoria acestora.

Orice profesor care se respectă tinde să devină un profesor cât mai eficient, însă eficiența procesului educațional este o rezultată a interacțiunilor tuturor factorilor și condițiilor ce concură la desfășurarea acestuia. Fiecare profesor își creează propriul stil educațional sau stil de predare.

Eficiența unui profesor este apreciată adesea în funcție de priceperea „de a ține clasa” – sau altfel spus, în funcție de capacitățile sale organizatorice, de a utiliza corespunzător autonomia și libertatea de care se bucură elevii, de a interacționa cu grupul de elevi educați, aceasta necesitând o serie de capacități manageriale.

În calitatea sa de conducător al activității didactice, profesorul își asumă o diversitate de roluri, analizând toate aspectele am putea aprecia că un profesor eficient este acela care:

- Posează un bogat bagaj de cunoștințe atât în aria de specialitate, cât și în afara ei, astfel încât să poată satisface curiozitatea elevilor și să facă față provocărilor lor.
- Își elaborează clar obiectivele educative și alege metodele cele mai eficiente realizării lor.
- Utilizează diverse strategii de organizare și desfășurare a procesului educativ.
- Ține cont de particularitățile de vârstă ale elevilor și își adaptează metodele și tehnicile de lucru coborând la nivelul de înțelegere al acestora.
- Dozează atent efortul elevilor în vederea realizării sarcinilor propuse.
- Folosește un limbaj și o exprimare clară, adecvată vârstei elevilor săi.
- Știe să motiveze elevii pentru a-i învăța să învețe.
- Știe să întărească elevilor încrederea în valoarea proprie, ajutându-i să-și găsească identitatea.
- Evaluează atent și corect cunoștințele și munca depusă de elevi.
- Îmbină armonios teoria cu practica.
- Încurajează autoorganizarea, auto perfecționarea, autoevaluarea.
- Manifestă empatie, trăiește alături de elevi bucuriile și dezamăgirile vieții de școlar.
- Creează o atmosferă de securitate și încredere în clasă.

În concluzie, rămâne la latitudinea profesorului modul în care pune în valoare toate aceste aptitudini și competențe menționate, dezvoltându-și așa-numita „măiestrie pedagogică”, concretizată prin stilul educațional pe care îl abordează.

*„Ca să fii tu om,
Au existat alți oameni.
Ca să fie alți oameni
Trebuie să exiști tu!”
(N. Iorga)*